

КУЛЬТУРА УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

А. Хоронжий

Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена культурі управління організацією. Розглядаються функції національної культури, її елементи. Розкривається Хартія «Біблія українця» від 1 грудня 2012 р., принципи управління, механізм керування, а також самокерування собою керівником.

Ключові слова: культура управління, функції культури, елементи культури, механізм керування, самокерування.

Поняття «культура» розглядається як сукупність матеріальних і духовних цінностей вироблених людством. За основу культури управління взято національну культуру, яка розглядається у вузькому і широкому розумінні – стосується духовного життя – літератури, мистецтва. Науки, а у широкому розумінні всієї сукупності матеріальних і духовних цінностей.

Визначено, що національна культура складається з таких компонентів, як символи, герої, ритуали і цінності. Символи – це слова, речі, жести, ознаки та ін. Герої – це люди, які є взірцями для наслідування, як ідеали та мистецькі образи. До ритуалів віднесено відзначення свят, дат та обрядів.

Найбільш значущим компонентом національної культури визнано цінності, у яких закладені уявлення про добро, істину, волю, любов, покликання, долю, здоров'я, життя та ін.

Саме на національні цінності української національної культури звернули увагу «українофоби».

Дослідження культурних і духовних цінностей показали, зовнішні і внутрішні «українофоби» нахабно здійснювали гальмування і приглушення розвитку нашої мови, культури, традицій і звичаїв.

За 70 років комуністичного поневолення України національна культура була закомплексована в «єдиной соціалістической», вийти з якої досі ще не вдалося повністю. Русифікатори України і не каються. Нині дехто з них виступає за Україну, але без українського слова і самостійної держави, за її подальшу колонізацію, зросійщення та духовне знищення. Їх політика направлена на руйнацію нашого суспільного інтелекту, на те, щоб народ залишився без національної еліти, а еліта без мови.

Нам у колоніальний спосіб насаджували чужу культуру, ставили пам'ятники чужинцям, які виступали проти нашої самостійності і незалежності.

Донедавна древній український народ фактично був позбавлений можливості брати участь у розбудові світової культури, а його талановиті сини нерідко були донорами чужої культури. В результаті всього цього знання у світі про Україну, її

історію, літературу і мистецтво до цих пір залишаються надто скромними, а інколи і спотвореними.

Разом з тим, ще сьогодні існує парадокс, коли дехто з національної еліти, які відроджують культуру і мову досі шкодують за розпадом колишньої імперії і не можуть визначитися. Заявляють, що спершу збудуємо державу, а відтак – підніmemo освіту, науку, культуру і духовність.

Все це зумовило занепад національної культури і відповідно культури управління.

Функції національної культури поділяються на:

- *пізнавальну*, яка полягає в тому, що культура визначає відповідні досягнення;
- *світоглядну*, що об'єднує в цілісну і завершену систему сукупність чинників духовного світу. Культурний вплив на людину формує її світогляд;
- *комунікативну* – здійснює передачу досліду поколінь через механізм культури, спадщини та формування способів і типів спілкування між людьми, який використовує символічну систему у словах, поняттях, формулах науки і т.д.;
- *оціночно-нормативну*, що реалізується через систему цінностей і норм, які є регуляторами суспільних відносин, культурно-духовним орієнтиром;
- *інтегративну*, яка об'єднує людей, незалежно від їх світоглядної орієнтації та національної приналежності.

Національна культура ґрунтується на етносі і нації, тобто на спільності людей, об'єднаних єдиною мовою і територією, внутрішніми економічними зв'язками та рисами культури і характеру. Вона не тільки здійснює зміни в ціннісних орієнтирах, але і підносить на вищий рівень свідомості. Особливе місце займає національна побутова культура у задоволенні потреб людини у їжі, одязі, житлі, безпеці, а також в освоєнні духовних благ

Елементи національної культури разом з філософією, наукою, мистецтвом і досвідом становлять основу культури управління.

Культура управління ґрунтується на культурних цінностях керівника, таких як, розум, духовність, воля, почуття, любов, віра, надія, знання, уміння, бажання, здатність, солідарність, сумлінність, чесність, справедливість, доброзичливість, скромність, позиція, прагнення, вимогливість, стратегічне мислення ініціативність, толерантність, небайдужість та ін.

Для культури управління важливе значення має наука управління, яка являє собою систему знань і творення нових знань про явища, процеси і предмети, організацію і методи, а також про понятійний апарат і відносини. Культура управління спирається на мистецтво управління яке представляє досконале уміння керувати у певній сфері і галузі та його майстерність.

У культурі управління важливе місце займає досвід управління, який становить сукупність знань і умінь, здобутих у житті, на практиці.

Культура управління базується на культурі керівника. Для формування культури керівника наукою управління вироблені підходи і принципи, які викладені у монографіях, статтях і розробках, але особливою цінною є Хартія «Біблія управління» від 1 грудня 2012 року, яка складена групою українських мислителів, у складі Л. Гузара, І. Дзюби, М. Мартиновича, М. Поповича, Е. Сверстюка, В. Скуратівського, І. Юхновського, В. Брюховецького, Б. Гаврилишина, С. Глузмана і В. Горбуліна, у якій проголошені орієнтири для керівника, зокрема:

бути вільною людиною – означає незалежність, самостійність, уміння діяти без сторонньої допомоги;

бути українцем, – означає володіти українською мовою. Бути патріотом і мати національну ідею, а також освоювати культуру, традиції і звичаї;

бути активним громадянином – слід усвідомлювати, що держава і демократія основні політичні і духовні цінності. Означає підтримувати громадян у захисті прав, виявляти ініціативу задля добра свого дому і всієї української спільноти, не усуватися від політичного життя, дбати про економічне зростання та служити Батьківщині;

любити – означає бажати ближньому добра, бути прихильним до рідних, зміцнювати зв'язок поколінь, домагатися соціальної справедливості. Відчувати глибоку відданість.

мислити – означає самостійно мислити, мати стереотипи, працювати, читати, творити, цікавитися світом і культурою, рухатися вперед, боятися порожнечі і байдужості. Міркувати, аналізувати і робити висновки.

бути господарем – означає відновити в українців почуття господаря, подолання рудимента радянського мислення, піклуватися про порядок в домі, в організації, поважати особистість і працю інших людей, встановлювати справедливу оплату праці, займатись господарством;

бути лідером – означає налаштованість на особистий і колективний успіх, посідати провідне місце і стояти на чолі організації, іти першим у змаганні.

Ці орієнтири ґрунтуються на таких підвалинах як:

відповідальність – означає покладену відповідальність за справу, ділянку роботи, за своє життя, успіх і наслідки діяльності;

моральні і духовні цінності – означають все, що має значення керівника. Система норм і принципів поведінки, поради, настанови пов'язані з духовним життям, внутрішнім психічним життям людини;

уявлення – означає викликати у своїх думках, у своїй свідомості образ, картину, дію, а також розуміння чого-небудь, знання, що ґрунтується на досвіді, відомостях;

призначення – означає роль і завдання у житті та існуванні. Мета створення і використання чого-небудь.

Керівнику, щоб опанувати культуру управління необхідно освоїти такі принципи:

хотіти – тобто мати бажання, прагнення, здійснити освоєння;

уміти – володіти умінням робити що-небудь;

могти – мати відповідні здібності і задатки;

мати можливості – наявність умов, сприятливих для чогось, обставини, сили і ресурси.

Культура управління ґрунтується на механізмі керування, який складається із заповідей, правил і пам'ятки керівника. Заповіді керівника – це приписи і заборони, обов'язки і вимоги. Правила керівника містять положення і принципи, якими він керується у праці, поведінці та відносинах. Пам'ятка – це поняття, яке означає нагадування про обов'язки і відповідальність для керівника.

Для оволодіння культурою управління важливе значення має самокерування собою керівником, яке є системою, що складається з керованої і керуючої підсистем. Керованою підсистемою є організм людини. Керуючою підсистемою є душа людини.

Керуюча підсистема має певну структуру, яка складається з таких елементів:

дух, який становить безтілесну істоту, що має надприродну сутність;

слово, – найважливіший чинник мислення, інформації, спілкування;

розум – здатність людини мислити, відображати, пізнавати дійсність, інтелект;

воля – влада над собою, керування своїми діями і регулювання своєї поведінки;
любов – високе моральне почуття, яке полягає у стійкій, самодостатній і свідомій прихильності до когось і до чогось.

почуття – людські узагальнення моральних, інтелектуальних і пізнавальних відчуттів;

віра – ознака свідомості, яка ґрунтується на бездоказовому вираженні істинності, існуванні надприродних сил. Впевненість у правильності, довіра;

покликання – призначення чи обрання певної мети;

доля – напрям життя, що ніби не залежить від бажання і волі людини, збіг обставин;

талант – видатні природні здібності людини, хист, обдарування, уміння і здатності до певної діяльності.

совість – усвідомлення і почуття моральної відповідальності за свою поведінку, результати діяльності;

надія – форма сприйняття майбутнього у духовному житті людини, де бажане потрібне чи необхідне з вірою у надприродне;

свобода – здатність привілеї, які Бог надав людям, щоб могли вибирати між добром і злом;

істина – достовірне знання, що правильно відображають реальну дійсність у свідомості людей;

справедливість – об'єктивне ставлення до когось, відносини і вчинки, які відповідають моральним нормам.

Керуюча підсистема виконує певні функції, які являють собою окремі види управлінської діяльності. Основними функціями є:

мислення – здатність людини мислити, міркувати, зіставляючи явища об'єктивної дійсності;

відчуття – здатність відчувати, сприймати явища. Процес відображення мозком властивостей предметів, явищ.

уявлення – розуміння, знання, яке ґрунтується на досвіді, одержаних відомостях. Чуттєво наочний образ предметів, явищ дійсності, які відтворюються у свідомості.

прагнення – сильне бажання, потяг до здійснення чогось. Хотіння.

сприйняття – відображення у свідомості предметів і явищ, що діють на органи чуття. Осягати розумом сенс і осмислювати щось.

захоплення – дуже приваблювати, хвилювати, збуджувати, викликати інтерес до когось. Надихати, оволодівати думками.

інформація – сукупність відомостей про явища, процеси, ресурси та ін.

керування – спрямування діяльності. Вплив суб'єкта на об'єкт, керівника на підлеглих, реакція підлеглих на рішення.

рішення – постановка завдань для досягнення цілей і доведення їх до конкретних виконавців;

відносини – зв'язки опосередковані рисами, об'єктами, явищами і цінностями. Стосунки, ставлення, прояв почуттів;

поведінка – сукупність дій, вчинків, спосіб життя;

наука – форма суспільної свідомості, система знань про природу і суспільство, освіта, знання, набуті у дослідженнях;

освіта – сукупність знань, здобутих у процесі навчання, освіченість, рівень і ступінь знань так процес засвоєння знань.

культура – специфічний спосіб організації способу життя, який ґрунтується на матеріальних і духовних цінностях;

досвід – сукупність знань, умінь, які здобуваються у житті, науці і практиці.

Все це формує культуру керівника, яка безпосередньо впливає на підвищення рівня культури всього апарату управління. Культура управління розповсюджується на усі рівні державного, соціального і громадського управління. Особливе значення культура управління має для вдосконалення організаційних і управлінських відносин, ділового спілкування, переговорів, подолання конфліктів та інших. Культура управління торкається соціалізації кожної людини, підвищення її свідомості, менталітету, відчуттів, поглядів, патріотичних почуттів, національної ідеї, відповідальності, енергії і сили.

Дослідження культури управління дали змогу розробити обґрунтовані і переконливі висновки:

1. Необхідно створювати на кожному об'єкті умови культури управління, які містили б сукупність культурних цінностей у виді вимог, правил, принципів і норм.

2. Умови культури управління слід розглядати як ідеал, тобто як найвища мета, до якої прагнуть люди і яка підпорядковує діяльність, як взірць досконалості. Вони складаються з досягнень розвитку культури, світогляду, досвіду, норм у формі моралі, права, звичаїв, традицій, обрядів, ритуалів, культурного прогресу і української культурної самобутності, а також знання і переконання.

3. В умовах культури управління слід розробляти і реалізовувати проекти удосконалення організації і управління у всіх галузях і сферах національної економіки.

4. необхідно впровадити спецкурс «Культура управління» для менеджерів.

-
1. Палеха Ю. І., Кудін В. О. Культура управління та підприємництва / Палеха Ю. І., Кудін В.О. – К.: МАУП, 1998.
 2. Культурне відродження в Україні. – Львів: Астериск, 1993.
 3. Культурологія. – Львів, 2005.
 4. Радевич-Винницький Я. Етика і культура спілкування / Радевич-Винницький Я. – Львів: СПОЛОМ, 2001.
 5. Хоронжий А. Г. Основи соціального управління / Хоронжий А. Г. – Львів: Магнолія плюс, 2006. Культура управління організацією

CULTURE OF ORGANIZATION MANAGEMENT

A. Khoronzhnyi

Ivan Franko National University of Lviv

The article dedication culture management organization. Examine function nation culture, her element. Uncover charter «The Bible Ukrainian» from 1 December, principle management, mechanic management and self-government myself lieder.